

▶ НАЖИВО

Чи можна демонтувати Пам'ятник радянському солдату у Харкові: що кажуть в обласній адміністрації та Інституті нацпам'яті

ЕКСКЛЮЗИВНО

Юлія Давидова

Дмитро Гребінник

20 червня 2024, 22:26

Пам'ятник радянським воїнам-визволителям біля метро "23 серпня". Суспільне Харків/Євген Гертнер

Харківська обласна військова адміністрація просить Міністерство культури та Український інститут нацпам'яті роз'яснити, чи є Пам'ятник радянським воїнам-визволителям біля метро "23 серпня" символікою російської імперської політики й чи підлягає він демонтажу. З відповідним запитом до ОВА напередодні звернулися харків'яни.

Якої позиції дотримується Український інститут національної пам'яті та хто вповноважений демонтувати пам'ятник — матеріал Суспільне Харків.

Відповідь влади

Пам'ятник радянським воїнам-визволителям є найбільшим радянським монументом, який залишається у Харкові, говорить голова громадської організації "Декolonізація. Україна" Вадим Поздняков.

"Це пам'ятник, до речі, був одним із символів російської пропаганди під час цієї нової спроби наступу на Харків. Вони використовували його в усіх своїх можливих агітках як образ так званого "солдата-визволителя", використовували саме як символ звільнення Харкова від "українацистів", тобто проводили аналогію між собою й цим пам'ятником", — каже Поздняков.

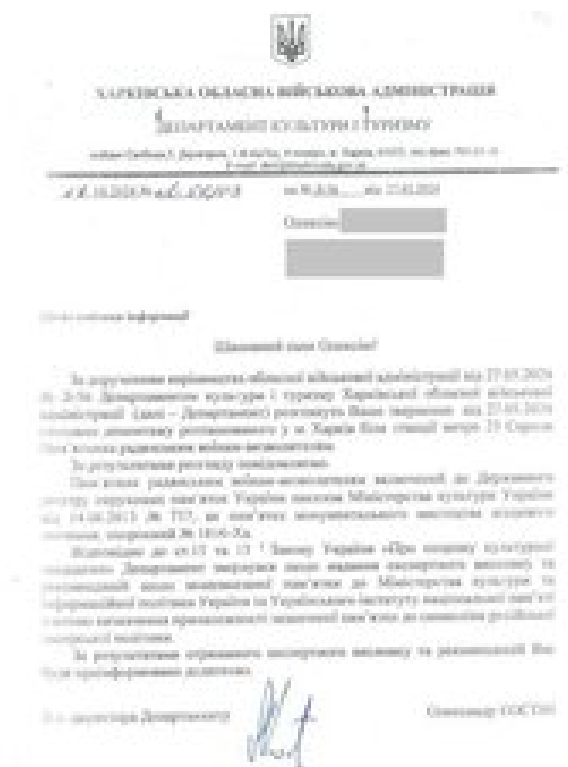

Пам'ятник радянським воїнам-визволителям біля метро "23 серпня". Суспільне Харків/Євген Гертнер

червня.

В обласному Департаменті культури та туризму зазначили, що у 2013 році Міністерство культури включило монумент до Державного реєстру нерухомих пам'яток України як пам'ятку місцевого значення.

"Департамент звернувся щодо надання експертного висновку та рекомендацій щодо вищевказаної пам'ятки до Міністерства культури та інформаційної політики України та Українського інституту національної пам'яті з метою визначення приналежності зазначеної пам'ятки до символіки російської імперії", — йдеться у відповіді на запит.

Відповідь ХОВА на запит харків'янина про демонтаж пам'ятника радянському солдату. Документ надав Вадим Поздняков

Хто може демонтувати Пам'ятник воїнам-визволителям у Харкові: роз'яснення Інституту нацпам'яті

▶ начальниця Другого міжрегіонального відділу управління забезпечення реалізації політики Національної пам'яті в регіонах Українського інституту національної пам'яті Марія Тахтаулова.

"Усі пам'ятники монументального мистецтва, які стосуються саме "Великої вітчизняної війни" формувалися й встановлювалися саме з метою просування міфу про "Велику вітчизняну війну". Відповідно, це елемент монументальної пропаганди, але, очевидно, розглядати питання демонтажу цього пам'ятника ми можемо після висновку, який можуть надати фахівці нашого інституту", — каже Тахтаулова.

Пам'ятник радянським воїнам-визволителям біля метро "23 серпня", червень 2024 року, Харків. Суспільне Харків/Євген Гертнер

Рішення ж про виключення або збереження пам'ятника у Реєстрі пам'яток місцевого значення залежатиме від Міністерства культури

Пам'ятник радянським воїнам-визволителям, за словами Тахтаулової, не містить виключно радянську символіку, сам солдат увічніює пам'ять про боротьбу з нацизмом, відтак демонтажу, скоріш за все, не підлягатиме.

Стела біля Пам'ятник радянському солдату, червень 2024 року, Харків. Суспільне Харків/Євген Гертнер

"Колеги кажуть, що, найімовірніше, на експертну комісію це питання виносити не будуть, тому що закон трактує однозначно, що пам'ятники, пам'ятні знаки, якщо вони не містять символіки, а символіки там немає, просто солдат, є винятками — щодо увічнення пам'яті про боротьбу з нацизмом", — говорить Тахтаулова.

Стела біля Пам'ятник радянському солдату, червень 2024 року, Харків. Суспільне Харків/Євген Гертнер

Однак рішення про його знесення можуть ухвалити й на місцевому рівні, каже очільниця Інституту нацпам'яті.

Якщо громада, орган місцевого самоврядування, воліє його прибрати, вона може це зробити в межах загальної процедури, а не за Законом про деколонізацію. Це виключно компетенція органу місцевого самоврядування. Інститут лише інформує про те, що така можливість є.

Демонтувати пам'ятник можна тільки після вилучення його з Державного реєстру, наголошує виконувач обов'язків директора обласного департаменту культури Олександр Костін.

"У Законі "Про охорону культурної спадщини" написано чіткі критерії, коли пам'ятки вилучаються з реєстру. Або об'єкт втратив

декомунізацію" або "Про деколонізацію", — каже Костін.

Для цього необхідно дочекатися експертних висновків Інституту нацпам'яті та Мінкульту, говорить представник облдепартаменту.

Якщо, наприклад, Інститут скаже, що вказаний об'єкт не підлягає під дію Закону "Про деколонізацію", тоді правових підстав вилучати його немає, бо діє Закон "Про охорону культурної спадщини".

"Дехто теж чекає рішення Мінкульту, дехто вже зробив і без нього в інших регіонах": пам'ятник радянському солдату в українських містах

Через неоднозначну юридичну ситуацію у суспільстві поки немає консенсусу щодо подальшої долі пам'ятникам радянському солдату по всій Україні, вважає голова громадської організації

"Деколонізація. Україна" Вадим Поздняков.

"Тобто десь їх демонтовують, десь зберігають. Але загалом, якщо брати саме цей об'єкт, то він є об'єктом монументальної пропаганди Радянському Союзу — там немає жодного поховання, на тому місці не було якихось визначних боїв Радянської армії, воно ніяким чином не пов'язане з вигнанням нацистів", — каже Поздняков.

До того ж у Харкові насправді є Меморіал пам'яті Другої світової війни біля Лісопарку. Там теж треба провести певні зміни, українізувати, прибрати певну символіку, але меморіал, де можна вшанувати пам'ять загиблих у Другій світовій війні, є.

"Вони перекладають це на Київ. Я не впевнений, на жаль, що Київ надасть ці рекомендації. Але будемо сподіватися. Можемо взяти до прикладу такий самий величезний радянський монумент солдату в Рівному, який було знесено, аналогічний знесено в Ужгороді. Готується до демонтажу — теж подали документи в Мінкульт — у Хмельницькому. У Вінниці також знесли монумент із радянськими солдатами", — каже Поздняков.

Пам'ятник радянським воїнам-визволителям біля метро "23 серпня", червень 2024 року, Харків. Суспільне Харків/Євген Гертнер

"Тобто це не якийсь там єдиний загальнонаціональний прецедент. Дехто теж чекає рішення Мінкульту, дехто вже зробив і без нього в інших регіонах. Плюс це не якась братська могила, тому сподіваюся, що все ж таки рішення буде ухвалено. У будь-якому разі вже

голови обласної адміністрації", — говорить голова громадської організації "Деколонізація. Україна".

Демонтаж пам'ятника, який занесений до Держреєстру нерухомих пам'яток, переслідується кримінальною відповідальністю, пояснює виконувач обов'язків директора обласного департаменту культури Олександр Костін.

"Спочатку позбавляють статусу пам'ятки — щодо місцевого значення — це Міністерство культури; національного значення — Кабмін. А потім уже на місці його можна демонтувати, переносити. Це така аксіома", — каже Костін.

Пам'ятник радянським воїнам-визволителям біля метро "23 серпня", червень 2024 року, Харків. Суспільне Харків/Євген Гертнер

▶ позбавлено статусу, тоді його може демонтувати балансоутримувач, а якщо Інститут національної пам'яті зазначить, що він підпадає під Закон "Про деколонізацію", тоді це може бути й через розпорядження голови ОВА", — додає виконувач обов'язків директора обласного департаменту культури.

Серед тих, хто підтримує ідею демонтажу пам'ятника, — командир спецпідрозділу Kraken Костянтин Немічев, а також інші військові, волонтери, різноманітні громадські діячі, каже голова організації "Деколонізація. Україна" Вадим Поздняков.

"Відверто кажучи, якоїсь особливої цінності пам'ятник не має. Перевезення в якийсь музей дуже дороге. Тому, на мою особисту думку, було б розумним провести демонтаж, і враховуючи, що він не надто буде комусь потрібен, здати на метал, і гроші за нього віддати на потреби сил оборони Харкова. Це було б найкраще рішення", — вважає Поздняков.

Суспільне Харків звернулося із запитом до Міністерства культури та інформаційної політики з проханням роз'яснити, чи є підстави для вилучення пам'ятника із Державного реєстру нерухомих пам'яток і демонтажу.

ЧИТАТИ ЩЕ

РФ обстріляла пам'ятник воїнам Другої світової війни на Харківщині